

Nro 38.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Májusnak 13 dik napján 1794.
szatomban.*

Szerentsés Hadi Történet.

Landrecynek győzödelmes seregeink által lett el vétetésének kedves hírével, közelebb múlt Pénteken dél előtt érkezett ide *Haslinger* ártilléria regimentből való fő hadnagy, a' ki következett napon, u. m. szombaton 12 - és 1 óra közt, 26 sípoló postilionokkal tartotta maga közönséges bé jövetelét, a' néző sokaságnak rendkívül való örvendezése közt. Ezen szerentsés történetnek históriáját ekként adja elő a' *Bétsi* udvari újság levél. — A' Frantzia patrióta seregeknek, *April.* 17-dik napján lineáiból, és kemény sánctokkal környül vétetett cantonirungaiból lett ki

hajtatása, és az *Oise*, *Noirieu* és *Helpe* vizeken letti által üzettetések után, tökéletessen, 's oly szorosan bé zárattatott seregeink által *Landrecy*, hogy sem abból ki, sem abba bé senkinek sem lehetett menni. *April*. 19 dik napján a' *Sambre* vizének bal partyán öszve gyülekezvén az égyesült *Austriai* és *Hollandiai* ostromló seregek, az *Orániai* örökös hertzegnek, és *Gr. Latour* Cs. K. Feld Marsal Lájtinántnak vezérlések alatt, leg kisebb pihenést sem engedtek a' bé zároltatott ellenségnek; hanem mingyárt következett napon rajtok hajtottak az említett vár alatt készült, és erős sántzokkal körül vétetett tábor helyén, ki üzték őket onnan, és minekutánna *April*. 21 dik napját követett éjjeltől fogva, öt nap alatt tökéletességre vitték volna az ostromlásra szükséges parallella sántzokat és battériákat, azon hólnapnak 26-ik napján, délben 12 órakor hozzá is fogtak a' várnak bombardirozásához. — *Jusson* eszünkbe, hogy ezen a' napon, t. i. *April*. 26-ik napján nevezetes győzödelmet vett a' *Yorki* hertzeg, *Ottó* F. M. Lájtinántnak különös segítsége által a' *Frantziákon*. Illyenképen semmi bizodalomok nem lehetvén az ostrom alól leendő fel szabadittásokhoz, e' mellett a' várnak négyed fél napig tartott kemény ágyúztatása által mind az őriző katonák, mind a' lakosok nagy szorongattatások közzé lévén tétettetve, önnön magok ajánlottanak capitulátiót, melly szerént, a' még életben maradott 5000 főből alió *Fr.* őriző sereg *April*. 30-dik napján fegyvereikkel és zászlóikkal égyetemben ki menvén a' várból, az az előtt való síkon le rakták azokat, magok pedig fogságra küldettek. *Mitsoda* és mennyi hadi szerzámok találtattanak legyen a' várban, még most nem tudjuk; hanem mihelyt értésünkre esik, el nem mulattyuk *Érd.* Olvasóinkal közleni.

Az *Orániai* örökös hertzeg, és *Landrecy* várának kórmányozója *Rouland* Generál közt végbe ment *Capitulátió*nak tikkelyei ezek vóltanak:

1. Tzikkely. *Kivánom, hogy őrző seregeink a' capituláció után harmad nappal minden fegyvereikkel és bútorjaikkal, nem külömben minden battalion két négy fontos ágyúval szabadon ki meheszenek, 's Frantzia Országának belsőbb részébe utazhassanak.*

Felelet. Az őriző katonaság fogságra fog vitettetni, és így még ma, dél után 5 órakor ki kell nékiek menni a' Quesnoyi kapun; mind a' bástyák, mind a' városnak kapui adattassanak által az égyyesült seregeknek; az őriző katonának vitéz magok viseletéért és védelmezéséért meg engedtetik minden hadi betsülettel a' várból ki menni, hanem kötelesek a' vár előtt való síkon zászlóikat, fegyvereiket, lovas ártillériákat le tenni, és minden táborig szolgálathoz tartozó lovaikat által adni; a' tisztek ellenben mind lovaikat, mind óldal fegyvereiket meg tarthatyák. Az egész ártillériát, táborig eleségeket, és eszközöket, minden irásaikat, plánumokat által kell az égyyesült seregek biztosainak adni

2. Tzik. *Szabad legyen azoknak a' lakosoknak, a' kiknek tettzeni fog, az őrizettel égyetemben honnyaikból ki költözni, meg maradott vagyonjaikat magokkal égygyütt el vinni, 's azoknak el vitetésekre adattassanak szükséges szekerek.*

Felelet. Szabad leszen a' lakosoknak egy hólnap alatt bútorjaikkal égygyütt el menni, és szükséges passus levelek fognak nékiek e' végre adattatni; egy békességet lizerető lakos sem fog nyúghatatlankodtatni: mindazáltal ki vétettetnek azok, a' kik az ostromlás alatt hadi szolgalatot tette nek, 's ezek számadásra fognak tselekedei kért vonattatni.

3. Tzik. *Sebeseinkre és betegjeinkre úgy viseltessen gond, a' minémünek kívánására minden vitéz katonának igaz jussa vagyon.*

Felelet. Igen is; hanem mind a' meg gyógyulandó tiszteknek, mind a' köz embereknek

épen azon sorsok lefzen, melly vagyon a' mostan ki költözendőknek, az az, ök is hadi fogságra fognak vitettetni.

4. Tzik. *Az ágyúknak, munitiók szekereknek, tábori bútoroknak, és eleségnek el vitetésekre szükséges lovak adattassanak.*

Felel. Erre meg felelt az első cikkely.

5. Tzik. *Azoknak a' lakosoknak, a' kik vagy nyavalyájok, vagy más akadályok miatt mostan ki nem mehetnek az őrizettel, nyóltzad napi idő engedtesen, az alatt is pedig bátran és minden bántódás nélkül lehessenek.*

Felel. A' második cikkelyre utasittatnak.

6. Tzik. *A' lakosok vagyonosságának bátorsága kívántatik.*

Felel. A' kik a' Cs. K. Felség alá adják magokat, azok a' törvénynek védelmével fognak élni.

7. Tzik. *Szabad legyen 12 borított társzeret el vinni.*

Felel. Eggyet sem. Az őrizetnek ki költözése előtt minden által szökött katonát kézbe kell adni, mellyre nézve azoknak fel keresésekre, a' kik magokat el rejtették, meg fognak a' házak vizsgáltatni. Valamiképen az Austriai, úgy más eggyesült hatalmasságoknak fogságban esett vitézeit is által kelletik adni.

Utóbbi Tzikkelyek.

1. Tzikkely. *A' capitulációnak kéz alá irással lejendő meg erősítése után mingyárt, mind két részről eggy Obristlájtinánt, és eggy kapitány küldetessen kezességül.*

Felet. Úgy lefzen.

2. Tzik. *Minthogy néhány lakosok kényszerítésből szolgáltanak az ártilléria mellett; ahozképest ezeknek semmi bántódások ne legyen.*

Felel. Meg engedtetik, és ezek, a' fellyebb fel jegyzett második tzikkely szerént, ki vétetnek.

3. Tzik. *Az egész örizet 8 batalionból áll, 's minden batalion 9 compániából; azért is a' kívántatik, hogy minden compániától 1 furir, minden batalliontól 1 kvártély mester, minden huszár osztálytól, és az artilleriától is eggy eggy furir botsátasson szabadon, a' kiknek számok mind öszve 90 személyre megyen.*

Fel. Meg engedtetik, úgy mindazáltal, hogy a' regementeknek kórmányozói jót állyanak az iránt, hogy azok valóságos kvártély mesterek 's furirok, 's nem mások legyenek s. a. t.

A' *Rajna* mellett még ekkorig semmi nevezetes és nagy batallia nem történt, hanem tsak holmi apró tsatazások. *Manhejmből* tudósítatunk, hogy múlt hólnapnak 27 dik napján nagy számú Frantzia lovasság mutatta magát azon a' vidéken, és eggy ágyú lövésnire mérészlett a' várhoz közelíteni. Nyóltz óra tájban dél előtt három tzúg Frantzia huszár és lovas vadász vette *Mundenhejmot* körül, az ott lévő 50 magyar huszároknak el fogattatásokra; hanem ezek is jókor észre vévén a' dolgot, vissza vonták magokat a' *Rajna* mellett lévő sántzig, az ellenség által szüntelen üzeztetvén, holott meg állapotván, szembe szállottanak a' Frantziákkal, 's mind addig viaskodtanak velek, mig a' *Manhejmi* várbán lévő magyar huszárok segítségekre mentenek vólna. Ekkor amazok meg rettenvén, vissza fordúltak, 's elébb állottak, minekutánna egynéhány a' földre terítettett vólna közzülök. — Eggy *Májusnak* első napján *Manhejmban* költ magános levélből olvassuk, hogy a' *Wurmser* szabad huszárai derekasan öszve tsaptanak légyen *Mundenhejm* és *Oggershejm* közt a' Frantziákkal, a' kik ellen egynéhány ágyúk vitettetvén az *Oggershejmi* síkságra, ki nem állhatták azoknak hevét, hanem nagy sietséggel vissza húzták magokat.

Sokan haszontalan szó-beszédnek tartották a' Pruffzus seregeknek Anglus és Hollándus zsóidba lejendő vétetésekét. Ezen dolognak tökéletességre lett meneteléről egy *Koloniában, Májusnak* első napján költ levél által tudósítatunk, melyben a' Fels. Pruffziai király és Nagy Britannia's Hollándia közt végbe ment égyességnek tikkelyei is feljegyeztetnek a' mint következők:

1. *Tzik.* A' Fels. Pruffziai király 62 ezer főből álló hadi seregnek adására kötelezi magát.
2. *Tzik.* A' tengeri hatalmasságok hólnaponként, 50 ezer font sterlinget, az az, 450 ezer forintot fognak azokért a' Pruffziai királynak fizetni, *Aprilisnek* első napjától fogva, *Decemb.* első napjáig.
3. *Tzik.* A' Pruffzus seregeknek equipiroztatásokra fizetnek 300 ezer font sterlinget, az az, két millió hét-száz ezer forintot.
4. *Tzik.* Az idej táborozásnak végződése után ismét 100 ezer font sterlinget, t. i. kilentz száz ezer forintot fognak adni.
5. *Tzik.* Hólnaponként kenyérre, és furázsra 100 ezer font sterlinget, és így nyóltz hólnapra 800 ezer font sterlinget, t. i. hét millió két száz ezer forintot, és így mind öszve nyóltz hólnapra 18 millió forintot.

Eppen most veszek *Manhejmből*, egy érdekes tizt barátomtól és levelezőmtől egy magános levelet, melyben következő dolgokról tudósít:

Manhejm 1-a *May* 1794. Ma reggel öt órakor reánk tsapa vagy 8 ezer Frantzia, elboritván *Mundenhejm*, *Oggershejm*, és *Frankenthal* határait, a' velek való puskázás szinte 9 óráig tartott, egy tüzg Frantzia az elől puskázó embereinkre tsapott, mellyet látván az azokkal lévő

all-hadnagy *Rothmacher* nevezetű Obristláj'inánt-nak égyetlen eggy fia, bé nem várta őket, hanem rajok ütött, 's szerentséssen is vissza verte őket, hanem [maga a' nevezett hadnagy is szegény oda maradt. Igaz dolog, hogy sokat le vágunk az ellenség közzül; de igen keveset el esett szép ifjú All-hadnagyunknak ki pótolására. Mintegy 10 óra tájban érkezének ágyúink, mellyek mihelyt jádzeni kezdetek, mingyárt vissza fordúltak a' Frantziák. — *Oggershejmból* el vittek 4 kezes, és 5 ezer forint sattsot, miudent, a' mit tsak talál-tak, fel prédáltak, a' V. Fejedelem kertét fel gyom-láltak. *Frankenthal* kapuját öt ágyú golyóbissal bé lötték, négy kezes el vittek, és 100 ezer livra sattsot vetettek a' lakosokra, egynéhány Prusz-szus katoná el esett. Száz ezer szekérre való zöld gabonát le kaszáltak, 's el vitték a' Frantziák; tsatánk szinte dél után eggy óráig tartottak, ször-nyű nagy dühösséggel valának. Estve felé 6 szö-köt Frantziák érkeztenek hozzánk, a' kik azt bi-zonyították, hogy ha armádiánk előre rukkol, valamennyi német van a' Fr. armádiánál, mind által szökik hozzánk s. a. t.

Frantzia Ország.

A' Frantzia újjonnan készítettett politiáról, avagy polgári rendtartásról, *St. Just* tett *April.* 19-dik napján jelentést, mellynek alkalmatossá-gával hofzasan beszélt a' Frantzia szabadtság-nak ellenségeiről, az *aristocratákról*, a' *foedera-listákról*, és a' *moderatusokról*, 's ezeknek tulaj-donította a' Frantzia Országra háramlott sok ve-szedelemnek okait. Annakutánna elő beszéltette az új politiának pontyait, a' közönséges jóra és bátorságra ügyelő commissiók által öfzve szede-gettetett tapasztalásoknak gyümöltseit. Ezen po-litiának nevezetesebb czikkelyei ezek: Valaki a' haza ellen való öfzve esküvésről meg gyozettetik, akármellyik szögeletében legyen a' respUBLICÁnak a' Párisi revolutionalis itilő szék eleibe idéztes-sen — a' közönséges jóra és bátorságra ügyelő

commissiók kerestessék fel az öfzve esküttekkel czimborázókat, 's állítsák őket a' revolutiónalis szék eleibe. — *Májusnak* 15 ik napján állitassanak fel a' nép közt rendeltetett commissiók — három hólnap el forgása alatt minden kórmány és itilő székek előtt lévő perek végeztessenek el — a' közönséges jóra ügyelő commissió azon igyekezzen, hogy minden előjárók, és közönséges hivatalokba helyheztetett személyek illendő tekintetben tartatassanak — semmi rangú nemesnek, és azon nemzetekből való idegeneknek, a' mellyek a' Fr. Köz. Társaság ellen hadakoznak, szabad ne legyen, se Párisban, sem a' Frantzia erősségeiben, sem a' tengerre fekvő városokban és helyekben múlatni — a' ki egygy hólnap múltán azokban tállatnak, mindennek szabad legyen azt meg ölni; a' fabrikákban dolgozók és Frantzia férfiakhoz feleségül ment idegen allzonyok, ki vétettetnek ezen törvény alól — azoknak a' Generálisoknak sem szabad az említett helyekben múlatni, a' kik szolgálatban nintsenek — semmi névvel nevezendő előjárónak nem szabad az eleibe szabotott határon által lépni — minden polgár köteles annak feladására, a' mit hallani vagy tapasztalni fog a' republica ellen — valaki a' revolutió ellen panaszkodik *Guajanába* (déli Amérikanak igen vad tartományába) küldtessen számkivetésbe — semmi névvel nevezendő nemesek és idegen nemzetbeliek fel ne vétetessenek a' közönséges hivatalokra, és semmi gyűllésekbe bé ne botsátatassanak s. a. t.

April. 23-ik napján tartatott ülésben következő dolgokról tudósította *Barrere* a' N. Gyűlést: *Korsikából* kellemetes hírzket vettünk, a' lakosok rá úntak a' Brittusokra, 's már most erőszakosan is meg akarnak tőlök menekedni, *St. Florentnek* környékéről sokan *Bástiába* vették magokat, 's utólsó tsepp vérekig akarják azt védelmezni. A' napkeleti Pyrenéusi hegyek alól azt a' tudósítást vettük, hogy a' Spanyolok oda hagyták *Cereti* táborjokat, 's *Bellgárdba* vonták magokat vissza. — *Arlonból* azt írta *Gillet* nem,

zeti biztos, hogy kezünkben vagyon *Arlon*, és hogy pompásan bé is mentek abba a' republicánusok (Úgy vólt a' dolog, hanem a' miképen az újjabbi levelek beszélik, *Májusnak* első napján meg támadta kakas uraimékat *Boliö* F. M. Lájtinánt, és minekutánna öt vagy hat száz embert le vágott vólna közzülök, nemtsak *Arlonból* magából, hanem annak egész vidékéről ki üzte őket, egynéhány ágyúikat, munitiós szekereiket, és 200 embereiket, kik között sok tisztek találtattak, el fogta.

Értésére adattatván a' N. Gyűlésnek, a' fellyebb nevezett napon tartatott ülésben, hogy az ügy nevezett *petites écuries*, az az, királyi kis istálló nevezetű épületben, még sok királyi hintók és szának, 's nevezetessen az a' hintó, mellyben a' Frantzia királyok koronáztatásoknak napján ültenek, és vitettek, légyenek, azt végzette, hogy a' hintók törettessenek ölzve, az azokon lévő arany és ezüst vitettessen a' nemzet kints-tárába, az azokon lévő értz pedig az ágyúöntő műhelybe, a' szíj szerszám a' vévőknek adattasson el, a' szának pedig az idegen kereskedőknek.

Minekutánna a' *Lyon*i tömlötzben lévő foglyok rész szerént meg ölettettek, rész szerént szabadon bocsáttattanak vólna, *April*. 16 ik napján a' *Lyon*i hóhér is segítő társával egyetemben gvillotiniroztatott. A' *Dantonnal* égyütt gvillotiniroztatott udvari pénz-váltó *Labarde* 40 millió livrát hagyott a' nemzeti kints tárnak. — A' Párisi tömlötzökben ülő foglyoknak száma 7822 főre megyen.

Lengyel Ország.

A' Lengyel insurgenseknek számok napról napra mind jobban jobban öregbedik, és az Oroszokon 's Prusszusokon két izben is vett diadalok által nagyon meg bátoritattak. Kormányozó vezérjek *Kosciuskó* Generál külömb-külob-fé-

le fortélyokkal él követőinek szaporításában, 's kiváltképen a' köz nép szívének meg vételében iparkodik, melly végre eggy zászlót készített, és azt szabadság és nemzet zászlójának nevezte. — A' *Varsóviai* fegyvertárt is el foglalta *April.* 17 dik napján történt zenebona alkalmaztosságával, és az abban találtatott ártillériát, mind keze alá vette. — Hogyha el nem óltyák a' szomszéd hatalmasságok ezen zenebonának kiütött lángját, félő hogy az egész Lengyel Ország el ne boritattasson az által. — Az insurgenseknek nagy szerentsétlenségekre, de Európának szerentséjére vagyon, hogy már most semmi erősségek nintsenek Lengyel Országban, az eggy *Kaminiek* vólt felső Podoliában, az is már most az Oroszok birtokában vagyon. Azomban éjjel nappal erősíteti *Kosciuskó Krakóviát*, és olly menedék helyé akarja azt tenni, mellybe, hogyha a' szükség és környülállások kívánándják, magát bé is vonhassa. Ennekelötte mig még a' Lengyel királyok *Krakóviában* laktanak, igen népes, gazdag, és erős város vala, erős köfalai, magas tornyai és mélly sántzai vóltanak, mellyeket kevés jobbitással is győzhetetlenné lehet tenni. Egyszermind ki hirdettette a' városban, hogy a' kinek kedve nem lejénd a' történhető ostrom bajainak el szenvedésére, bizvást ki mehet onnan. Mentenek is azóltától fogva onnan ki sokan feleségeikkel, gyermekeikkel, és ingó jószágaikkal egyetemben, kiváltképen a' kereskedők között, és azóltától fogva fel szedette *Kosciuskó* a' *Vistula* hidját, hogy senki is által ne mehessen a' vizen. Leg közelebb három Lengyel regementek mentenek hozzája által, u. m. *Lubomirsky*, *Czapsky*, és *Ozaróvszky* regementjei.

A' *Berlini* közönséges levelekből azt olvasuk, hogy a' Lengyel insurgensek ellen küldetett fegyveres népnek száma 30 ezerre megyen, és hogy egyenesen *Krakóvia* ellen marsirozni parantsoltattak, sőt hogy több Silésiai, és napnyúgoti Prussziai seregek is készüllyenek oda — hogy

a' miólta ez a' Lengyel zenebona ki ütött, igen kevés gabona és fa vitettetett le a' Vistulán *Danczigba*, *Thornba*, és *Elbingbe* — hogy *Varsóviában* 600 ágyút fogtanak el az insurgensek — hogy a' déli Prussziában, a' honnan való maga *Madaliński* is, sok gyanús Lengyel nemesek meg fogattattanak légyen — hogy *Májusnak* 3 ik napján, a' *Varsóviában* készítettett új constitutiónak emlékezetére *Te Deum laudamus* tartattatott légyen *Krakóviában* — hogy a' *Lythvániai* nagy herczegségben is, nevezetessen *Wilnában*, 's *Grodnában*, ki ütött az insurrectió *April. 19* ik napján, és sok Orosz katonák meg ölettettek, 's fogattattak el s. a. t.

Magyar Ország.

Beregh Vármegyéből. — Tek. Lónyai és V. Naményi Lónyai urat Tek. *Beregh Vármegyének* igen érdemes első All. Ispánját, minden szokott taxa fizetés nélkül Kir. Tanátsossá tenni méltoztatta Fels. Urunk.

Ungvár Vármegyéből Májusnak első napján. Újságot egyebet nem irhatok, hanem tsak azt, a' mi már Vármegyénkben éppen nem újság. Ennekelötte ritkaságnak tartottuk, hogyha valamelylyik helységben tűz támadott; most pedig úgy szólván, ritka helység, melly a' tűznek iszonyú erejét ne érezné. *Márt.* utolsó napján dél után, két óra tájban, szörnyü szél fuvás közt *Nagy Kaposon* tűz támadván, annak égyik oldalán mindent meg eméltett, onnan a' szomszéd faluba *Cseppelybe* kapott, és ott is egész sórt pórrá tévén, *Kaposnak* más oldalához fogott, és egészlen a' *Prédikátor* házáig ki égette, melly alkalmatossággal, magában *Kaposban* 66 ház égett le a' Reformátusoknak ennekelötte két esztendővel épült templomával és tornyával égyütt, mellyeknek pusztá köfalainál egyéb nem maradt, a' harangok, ha mind nagy bajjal is meg szabaditattak. *Cseppelyben* is mind a' Reformátusok temploma,

mind a' Prédikátor háza földig le égtek. *April.* 10 dik napján ismét tűz támadott *N. Kaposon*, még pedig abban az udvarban, mellyben *Már-tiusnak* utolsó napján, és ekkor is 9 házak emész-tettek meg. Az után kevés idővel a' *Butkai Plébá-nus* udvarán támadott tűz, holott az istállók és óllak 18 darab marhával együtt semmivé tétettek. Múlt héten *Minajban* is öt ház égett le. Ezen szerentsélen történetek által olly nagy félelembe ejtették a' szegény lakosok, hogy hajlékaikból ki hordozkodván, a' kertekben laknak. Honnan szár-mazzanak ezen gyakor égések, senki bizonyos-san nem tudja, némellyek azt mondják, hogy gyújtogatók járnak, és a' mint hallottuk, *Vajkócz-ban* látták a' gyermekek, hogy egy idegen em-ber a' rakás szalmába valamit bé dugott, holott a' tsürnek gazdája a' gyermekek által tett jelen-tésre meg keresvén a' szalmát, egy darab tap-lót, bűdös követ, és puska port talált. *Pálóczon* is *April.* 24-dik napján egy szalmával bé fedett sövényben szöszszel bé takart eleven szenek ta-láltattak, már jó füstöt is botsátottak, és ha egy leány által ki nem nyilatkoztatott volna, porrá kellett volna helységünknek égni. Ha ez után is ekképen uralkodnak az égések, kólduló botra kell jutnunk. Más részről is nagy az Isten ostora rajtunk, t. i. a' szüntelen tartó szárazság, melly ha tovább is így tart, minden vetéseink oda lesznek.

Szathmár Vármegyében April. 30 dik napján. Használ a' szép szó és az igiret. A' miólta Fel-séges Urunknak azon kégyelmes igiretét nállunk a' Papok ki hirdették, mellynél fogva ha ki ka-tonának megyen, a' háború után, vagy az alatt is, ha a' gazdaság folytatására szükséges lesz, el botsáttatik, felessen fel iratták magokat a' le-gények, mind a' nemesek, mind a' nemtelenek között, és mindenórán a' parantsolatot várják, 's mihelyt el érkezik, azonnal örömmel mennek ő Felsége hadi szolgálattyára.

Elegyes Tudósítások.

Manheimből iratik *April. 29-ik* napján, hogy kevés napok alatt sok Fr. seregek és munitiók jöttek légyen *Germerheimba* és *Spirába*. — A' *Lautern* alatt fekvők is számos batalionokkal erősítettek meg, és mindnyájan táborba szállottak. *April. 16-dik* napján ismét sok ártatlan embert ítelt halálra, és gvillostiniroztatott a' Párisi revolutionális szék, kik mindnyájan a' Frantzia respublica ellen való öszve esküvéssel vádoltattak.

A' Nápolyi királyi udvar a' már tudva lévő öszve esküvésnek ki nyilatkozásától fogva, szüntelen a' *Casertai* múlató palotában tartózkodik. Nem régiben eggy deputátiót küldöttek a' nemesek, prókátorok és kereskedők ö Felségekhez, melly által, különös hajlandóságoknak meg bizonyítása végett nagy summa pénzt ajánlottanak a' jelenvaló háborúnak folytatására.

* * *

Jelentések.

Pápa Májusnak 4-dik napján. Mind a' magunk tapasztalásunk, mind a' mások kedvező ítélet tételek helybe hagyván a' deák nyelv tanításának azon módját, mellyet a' *Langius* elsőbb kiadásakor közönségesse tettem, arra határoztak, hogy azt az első kiadásbeli nyomtatványok el fogyván, oskoláink számára újra világ eleibe bocsássam. Mellynek mostani kiadásában ezeket tselekedtem :

1. Az egész systemát, melly vólt az első kiadásban, meg hagytam, az az, mind a' deák beszélgetések után tett követő példákat, mind a' deák *Grammaticát*, mind a' *Szó-tárt*, meg tartottam.

2. A' deák beszélgetésekben a' szók felibe a' hang jeleket (*Accentus*) fel raktam, hogy a' gyenge gyermekek kitsiny koroktól fogva a' szép hangzatra könnyebben reá szoktattathassanak.

3. A' Magyar követő példákban sok ki fejezéseket magyarosabbakká tettem.

4. A' Grammaticát is hellyel hellyel meg igazítottam.

5. A' Magyar helyes irás (*Orthographia*) közönségesebb reguláit a' Tóldalékok közzé bétettem.

6. A' Szótárba lévő szókat, és a' szükségesebb ki fejezéseket németül is mind ki tettem, azoknak számokra, a' kik magokat a' német nyelvben is kívánnyák tökéletesíteni.

7. Eggy új Dissertációval szaporítottam e' jelenvaló második ki adást, mellyben az adatik elő, mint kellyen a' gyermekkel a' deák nyelv tanításában az olvasástól fogva, a' Syntaxisig értelmesen, könnyen, 's leg nagyobb előmenetellel bánni.

Ambár e' jelenvaló ki-adás eggnéhány árkussal fog szaporodni: mindazáltal a' szegényebb tehetségűekre való nézve még alább szállittatik az árra, és tsak 34 kr. lessz. Lehetnek olyanok, a' kik így is drágálni fogják, ha tudniillik ezt a' régi négy árkusból álló *Lángiusotskával* hasonlittyák öszve; de ezek méltóztassanak meg gondolni, mind a' könyvnek nagyságát, mind annak foglalattyát, mind azt, hogy e' mellett sem Grammaticára, sem Rudimentára, sem kis Cellariusra többé szükségek a' tanulóknak éppen nem lessz, és hogy ez az eggy könyv, mellyben mind az a' mi szükséges bé foglaltatik, óltsóbbba kerül mint a' nevezett régi négy darab könyvek. A' jövő *Médárdusi Pesti* vásárkor fognak a' nyomtatványok le szállittatni azokhoz, a' kik velünk parantsolni méltóztatnak. Ezeket kívántam je-

lenten. Én pedig magamat továbbra is az oskolák szeretőinek 's esmérőinek jó hajlandóságaikba ajánlom.

*Márton István, a' Reformátusok
Pápai Fő Gymnasiumában Fi-
losofiát tanító Professor.*

A' *Schaumburg-Lippe* nevezetű Grófságban jött ki tavaly egy 4 árkusból álló könyvcske ezen czím alatt: *Entwurf zu einen Gesundheits-Kathekismus für die Kirchen und Schulen*. Hamar el terjedtek belőle sok ezer újonnan nyomtatott exemplárok. A' könyvcskének tapasztalt nagy haszna okozta aztat. A' *Litteratur Zeitung* különös dicséretet ad az Auctorának. Valóban, ha mind azok, a' mig az oskolákban tanítatnak, az emberi boldogságnak nagyobbítására törekszenek, tudálkozásra méltó, hogy azt, a' miben kinek kinek leg első, és leg nagyobb boldogsága áll, az egészséget tudniillik, mind eddig nem juthatunk el az oskolákban tanításnak tárgyaúl fel venni. Mi úton juthatunk kenyerünkhez, tanuljuk aztat, talám olyanokat is, mellyek csupán csak elménk ketsegtetésére szolgálnak. Milyen képen lehetünk, 's maradhatunk egészségesek, azt csak a' természetre, és a' jó Istenre bizzuk: holott a' mint senkinek se száll a' sült galamb szájába: úgy egészségünknek fenn tartása is a' mi elzűnkre van bízva.

Reménlvén, hogy nagy ajándékot teszek Hazámnak, ha ezt a' könyvcskét magyarra fordítom, igen nagy örömmel fogtam ahhoz, mihelyt sok kéresemre távúlról kezemhez kaphattam. — Az eredeti munka nagyon sovány, mert, hogy a' leg tanúltlanabb észhez is hozzá legyen alkalmaztatva, többnyire vakúi tanít, az az, a' feleletnek

okát nem teszi ki mindenütt. Mivel a' Magyar ritkán követ valamit, ha jó okát nem látta, én a' kérdésekre való feleletben a' főbb okokat is elő számlálom, mért ez jó, vagy nem jó? e' miatt hiszem, hogy javítottam a' munkán. De szaporítottam is, a' midőn a' Magyar szokásokhoz alkalmaztattam. Úgy szólván a' gondolatnál egyebet nem költsönöztem a' német munkából, mivel a' rendben is változást tettem. Ha bővebben meg esmérkedünk a' köztünk lévő bal vélekedésekkel, jövendőben több javítást tehetünk e' munkátskán. Tzimje az enyimnek ez lesz: *Egészséget tárgyazó Kathekismus a' Köz-népnek, és az iskolába járó gyermekeknek számára, hogy tudhassák egészségjüket betsülni, aztat őrizni, és eggy némelly közön-ségesebb bajaikban magokon segíteni is.* — Azért kívántam eztet hirdetni, ne talán látván más e' könyvetskének nagy szükségét, belé fogjon annak fordításában, a' midőn már én majd nyomó alá adandom.

Kiss József

Gr. Széchényi Ferentz ő
Exc. jának udvari Orvosa.

A' máj postán azoknak küldöm az *Almanakot*, a' kik a' 601 — 700 numerusú coperták alatt olvassák a' *Magyar Kurirt*.